

Malo ko zna da se iza poslednjih kuća sela Kupinova, situiranog u tzv. Donjem Sremu, u najjužnijem naselju u Vojvodini, od Beograda udaljenom 45 km, a od Novog Sada oko 90 km, između Obedske bare i reke Save, nalaze ostaci srednjovekovnog grada, koji je od pada Smedereva (1459) do osmanlijskog osvajanja (1521) bio prestonica poslednjih srpskih despota. Kupnik je bio dom Zmaj Ognjenom Vuku, despotici Angelini i sinovima Đorđu i Jovanu, i poslednjem despotu Stefanu Berislaviću.

Pestepeno je drevni grad isčezao i iz istorijskih čitanki, a i muzejski prostori su njegovim ostacima krajne sporadično poklanjali pažnju.

Nakon pada Smedereva, srednjovekovna srpska država je, uz odobrenja ugarskih kraljeva, nastavila da funkcioniše. Pred smrt, despot Stefan za svog naslednika određuje nećaka Đurđa Brankovića, unuka kneza Lazara. Mada blizak rođak Brankovića (despotova čerka Mara udata za sultana), Murat II napada Srbiju 1439. i osvaja Smederevo. Đurđ Branković vraća prestonicu 1444. i u njoj stoluje do smrti (24. decembra 1456). Đurđa nasleđuje najmladi od tri sina i jedini koji nije bio oslepljen, Lazar Branković (1456-1458). Situacija u Despotovini se dodatno komplikuje smrću njegove majke, Jerine (Irine Branković) kada se protiv mladog despota podiže grupa nezadovoljnika predvođena Tomom Kantakuzinom, Jerininim bratom.

Despot Lazar iznenada umire 1458. u Smederevu. Imao je manje od četrdeset godina i pošto nije ostavio muškog naslednika, zemljom upravlja namesništvo koje čine: veliki vojvoda Mihailo Anđelović, udovica despota Lazara - Jelena Paleolog i slepi sin Đurđa i Irine, Stefan Branković. Pošto namesnici nisu bili složni u pogledu politike, Stefan Branković je primoran da napusti zemlju 1459.. Prvo odlazi u Budim, zatim kod sestre, grofice Katarine Celjske, koja je u to vreme živila na svom imanju u Varaždinu, pa u Dubrovnik. Odatle je otišao u posetu Skender-begu u Albaniju, gde se 1460. oženio Angelinom, devojkom iz ugledne hrišćanske porodice istaknute u borbi protiv Turaka. Iz tog braka rađaju se sinovi Đorđe, Jovan i čerka Marija. Sa porodicom Stefan boravi u Veneciji, a život završava (1476) u oronulom zamku Beograd kraj Udina (Furlandija, severna Italija). Sinovi, Đorđe i Jovan su tada imali 15, odnosno 14 godina, pa je Stefana slepog na mestu srpskog despota nasledio Vuk Grgurević, potonji Zmaj Ognjeni Vuk, sin slepog Grgura Brankovića, koji (1471) sa titulom dobija na upravljanje gradove, među kojima je i Kupnik. Sumnja se da su Stefan i Angelina sa decom sa despotom Vukom održavali bilo kakve kontakte, uvređeni time što je Vuk Grgurević poneo titulu despota i

počeo figurirati kao vođa Srba. Smrću despota Vuka (1485) Srbi su u Ugarskoj izgubili vođu oko kojeg su se okupljali. Bilo je jasno da se mora pojaviti neka nova ličnost koja će tu ulogu da preuzme. Kako je Vuk Grgurević umro bez naslednika, ugarski kralj Matija Korvin novim srpskim despotom proglašava Đordja, legitimnog naslednika Brankovića, a njegovom mlađem bratu Jovanu dodeljuje titulu barona. Takođe im predaje većinu imanja koje je za života držao despot Vuk Grgurević.

U Srem braća Branković dolaze sa majkom Angelinom i donose moštiju svoga oca Stefana, koji je godinu ili dve ranije bio proglašen svećem. Sve to je ostavilo veoma snažan utisak na Srbe u Sremu, koji su videli priliku za ponovni početak negovanja kulta vladara i vremena kada su imali svoju državu. Prema ugarskom kralju imali su i izvesne obaveze. Despot Đorđe je morao da izdržava vojni odred od 1.000 ratnika i sa njima ratuje tamo gde ga kralj Matija pošalje.

Despot Đorđe je bio veoma inteligentan, obrazovan i kulturni čovek sa izraženom „gospodarstvenom“ crtom svojstvenom Brankovićima. Od 1493., Đorđe deli despotsku titulu sa bratom Jovanom do početka 1496., kada se Đorđe zakaluđerio. U ratovima sa Turcima 1501. i 1502 despot Jovan je bio jedan od glavnih zapovednika na južnoj granici. Iznuren ovim ratovima, umire 10. decembra 1502. Sahranjen je u crkvi Svetog Luke u Kupiniku. Posle smrti sina, despotica Angelina se zamonašila u manastiru Blagoveštenja na Obedi gde se podvivizao sin Đorđe, tada jeromonah Maksim. Posle smrti poslednjeg Brankovića, ugarski kralj Vladislav II (1490-1516) titulu srpskog despota i posede dodeljuje Ivanišu Berislaviću (nezakonitom sinu Matije Korvina) i prvi put se desilo da se titula srpskog despota odvoja od srpske vladarske porodice.

Izgubivši poziciju i posede, jeromonah Maksim i njegova majka Angelina, oboje u monaškim rizama i sa moštima Stefana i Jovana, napuštaju Ugarsku i odlaze u Vlašku. Već u proleće 1509., po smrti vojvode Jovana Radula, mati Angelina i sada mitropolit Maksim vraćaju se u Srem, ali o njihovom delovanju se malo zna. Starali su se o crkvi, a na Fruškoj gori su, kod mesta Krušedola, između 1513. i 1516. podigli manastir. Maksim tada prenosi moštiju oca i brata u svoju zadužbinu. Vladika Maksim umire u Krušedolu 18. januara 1516. gde ubrzo dobija i svetiteljski kult. Majka Angelina je nadživila oba sina. Umrla je 30. jula 1516.. Ćivot svetih despota sremskih Stefana, Đordja (Maksima) i Jovana, kao i njihove majke Angeline čuvane su u Krušedolu do 1716. kada su ih Turci, bežeći posle bitke kod Petrovaradina, spalili.

Tekst: Petar Odobašić

www.topsrbija.com

Foto: Petar Odobasic Crkva majke Angevine
www.topsrbija.com